

שיר מורן - "Parking Lot Whisper"

ג'סיקה ראביט; דימוי מושטח כאיד קולקטיבי

מאמר מאת דר' נועם סגל

מחלון ביתה של שיר מורן בדרום תל אביב ניבט מגרש חניה מוזנח. האזור רוחש חיים בשעות החשיכה; נערות ונערי ליווי, נרקומנים וקליינטים מותירים את עקבותיהם הנראים בבוקר שאחרי. הציור, שעל שמו נקראת גם תערוכה זו, נבע ממראה שנחקק בזיכרונה של האמנית. בשעות הבוקר המוקדמות, בחורה צעירה ויפה, ככל הנראה נרקומנית מסתתרת בחניון מאחורי שורת מכוניות, מתחבאת מדבר שאיננו נראה.

לחישת החניון והקולות הליליים העולים ממנו, רחשי יצרים ועבירות קלות, עקבות של ניצול, והתחום האפור הנמתח בין האתי לסליזי, מלווים העבודות כתפאורה של מופע צדדי¹. מול סביבה זו, ניצב קולו המדומיין של הצרצר המדבר; הוא קולו של המצפון בסיפור פינוקיו. בספרו של קרלו קולודי, הצרצר משמש כקול האפולוני המבקש מפינוקיו להתנהג בהתאם לאמות המוסר ולא להיכנע ליצריו הדיוניסיים. פינוקיו הורג את הצרצר בשלב מוקדם בסיפור אך קולו ממשיך ללוות את ילד העץ במהלך הרפתקאותיו ותלאותיו.

העבודה השנייה עליה עבדה האמנית היא הציור Boy²; בו נראה פינוקיו העירום נמלט משוטר. בסיפור, פינוקיו נמלט ברגע שגיפטו מסיים ליצור אותו. הוא עוד לא יודע מיהו וכבר בורח, כאינסטינקט. בגלל זה הוא גם איננו לבוש. אך בעוד עץ עירום בטבע הוא לא עירום, מרגע שיד הבריאה נגעה בבול העץ, הוא כבר עירום. "תחושתו" הראשונה היא אשמה ובושה, כמו אדם וחווה.

"תהיה אמיץ פינוקיו! קדימה, תתחיל לבצע את התרגילים שלך, תגייד שלום לקהל הנכבד הזה, לאזונים, לגבירות ולילדים!"³

כך אומר לו מנהל הקרקס השפל שקנה את פינוקיו אחרי שזה הפך לחמור. פינוקיו האומלל, התפתה ללכת אחרי המנהל - "חלילן" ל"ארץ המשחקים" - מקום הנדמה כוורסיה מוקדמת של Neverland; אחוזת חלומות המגלמת את המתח בין הרצון To Be Looked At, מול הרצון Simply To Be. פינוקיו גם הוא קרוע בין שתי המשאלות; הרצון להיות ילד "אמיתי" במקום בובת עץ, והרצון להיות ילד טוב ולהתנגד לפיתוי העולם ויצר הרע. המתחים תואמים, שכן ילד אמיתי הוא נתין של גחמותיו ויצריו המיידים, בעוד שבובת עץ היא טובה, מספקת, ומרצה את לב בעליה תמיד.

כל הייצוגים המופיעים בציוריה של שיר מורן מסוכסכים עם עצמם, נקרעים בין הרצון להיות אובייקט; הרצון לרצות; הרצון להיות מושא לתשוקה; לבין הרצון לנאורות; להיות סובייקט, מודע, החלטי, מצפוני ונכון. הם כולם מקיימים יחסים מוזרים עם אובייקטים; הם אינם חפצים בניכוסם של אובייקטים שונים, אלא כמהים להפוך לכאלה. דמויות מהסרט רוג'ר ראביט, פינוקיו, צילו של הצרצר המדבר, שמשון ויובב, ואפילו אנה ניקול סמית', החשפנית ידוענית מופיעים בעבודות.

"אם כל החתולים היו כמוך אז העכברים היו מאושרים!"⁴

אפשר לדבר על הציור של שיר מורן במונחים נשיים, עמלניים; הציורים אכן מקיימים הבטחות הנוגעות ללייבור, לסיזיפיות, לדקורציה ואורנומנטיקה. הם ציורים מרוממי נפש, מלאים בצבעוניות מתפרצת וטכניקה משויפת. בדומה לפעולה של שורת הפתיחה⁵ You remind me of my sister, העבודות מופיעות בפני הצופה כשדה מוכר, פתייני, מזמין ולא מאיים. בהתעכבות עליהן, הן יחשפו כבוגדניות ובלתי תמימות בעליל. ציוריה בוגדים בכל הבטחה מתיילדת ונאיבית שהן לכאורה מתחייבות אליה. באופן דומה, גם הפעולה "הנשית" העולה ממשטחי הציור, מציגה נשיות מורכבת ואף מבעיתה.

¹ Sideshow.

² 122 x 128 cm, Markers, pencils, acrylic, oil pastels and nail polish on leather

³ מתוך הרפתקאותיו של פינוקיו, מאת קרלו קולודי, תרגמה מאיטלקית ענת שפיצן, הוצאת כרמל, ירושלים, דפס ב2004.

⁴ מתוך הרפתקאותיו של פינוקיו.

⁵ שורת פלירטוט בד"כ נאמרת במטרה להתחיל עם בחורה, Pick up line

113 x 120 cm, Markers, pencils, acrylic and nail polish on leather.

הרצון לממש את המשאלה הגלומה במבט הגברי נמצאת הן במבע הציורי והן בתוכן הציור עצמו. הנשים קרועות בין הרצון להתאבייקט ולמשוך לבין הדחייה והגועל העולה ממבטיהן הריקים. עקבות של פעולות עלומות, ייתכן זדוניות, מופיעים בתפאורה מפוקפקת. תחושה עזה של Uncanny-ness עולה מכמה מהמופעים הכמו הטוויין-פיקסים המככבים בעבודות. הסצנות הללו, בהן נראות נשים או דמויות מצוירות במצבים שונים, משכפלות את מקומו של הקרטון (Cartoon) המסוכסך; הרצון להתקיים כאובייקט וכבת אנוש. הן כולן מקיימות יחסים מורכבים עם המדיום שלהם. זה מה שמגדיר את היותן. במובן זה, שיר מציגה את הנשיות, הילדותיות, והאנימציה, כולם כמדיומים, כפורמטים הדורשים להתכנס לתוכם, לגבולות המדיום.

תחושת הבעתה מתחזקת לנוכח ההבנה שמורן מצוירת על עור. ניתן לראות את תוואי הגוף של החיה ממנה הופשט העור כמסגרת הציור. רוב שארי החיות המבויתות נושאים עליהם הטבעות וקעקועים, זכר להיותן נרצעות. ההיכנות של החיה, של אישה, של הילד, מהדהדת במפגש עם העור. ציור על חיה מתה. חיה מתה. חיה מתה. חיה מתה. הדואליות העולה במושאי הציורים מציפה גם את מקומם כאובייקטים, כמגה סחורה; ציורים נחשקים העומדים לתצוגה מסחרית, אשר אינם נפרדים ממקורם כבעלי-חיים, כנפש, כסבל, או כמושא לניכוס. החגורות הרוצעות אותם כובלות את המצעים הציוריים / עורות לקיר, מתעקשות על מקומן כטובין ממותג ונחשק.

"אני לא דג בכלל, אני בובת עץ."

"אז אם אתה לא דג, איך הסכמת שהכריש יבלע אותך?"

"אני לא הסכמתי שהכריש יבלע אותי. הוא בלע בלי לשאול אותי! ועכשיו מה נעשה כאן בחושך?"

"נשב בשקט ונחכה שהכריש יעכל את שנינו!"

"אבל אני לא רוצה שיעכלו אותי!" צעק פינוקיו ושוב פרץ בבכי.

"גם אני לא הייתי רוצה שיעכלו אותי", אמר דג הטונה, "אבל יש לי גישה פילוסופית, אני מתנחם במחשבה שכאשר

מישהו נולד דג טונה – מכובד יותר אם הוא מת במים ולא בשמן!"

"שטויות!" קרא פינוקיו.

"זאת דעתי" ענה דג הטונה, "ודעות צריך לכבד, כמו שאומרים דגי הטונה העוסקים בפוליטיקה".⁶

חריטה, ניקוד, רישום, מריחה, כולן פעולות הנעשות בדחיסויות ובעוצמות מגוונות שמורן מפעילה על העור. כל הפעולות סופחות מימד אלים. פעולות אמנותיות שנראות כהובלה של ה"בד" בכלי רציעה, מכחולים או מברשות מופיעות עתה כתכונות אלימות ואף מנצלות. חגורות המשלימות יד שנחתכה, או יוצאות מישבן של הדמויות משלימות את הזליגה של האקט הפנים ציורי להתבוננות על הציור כאובייקט.

בעבודות רבות מורן חילקה את העור באמצעות חריצה, ועבדה באופן כמעט אינטואיטיבי, לרבות רפטיבי, על החלקים השונים. כך, המפגשים בין חלקי הציור השונים מופיעים כנזילות או מעברים מעגליים בין מצבי צבירה. לכל עבודה יש תנועה עצמאית כוללת ולכל חלק בה יש תנועה פנימית נפרדת. אך הנפרדות היא פלואידית, אוסמוזית, בלתי הרמטית בעליל. והיא זולגת אל הקיר, אל כלל האובייקטים בפורמט ה"תערוכה".

מורן לא מייצרת פרספקטיבה בציור באופן טכני, אלא היא עולה מהיחסים בין המשטחים. הדפוסים העשירים הנפרסים על העורות מייצרים מבט קדמי ואחורי, אך בתוך זה הם אינם, לרגע, בונים אשליית אור וצל. השטחית היא זו אשר יוצרת את התנועה והעומק בפני הדימוי. כך, גם דימוי שטוח של דבר, במובנו הרחב (מבט על אישה כאובייקט, ביטול של ילד לכדי אמצעי, ראיית החיה ככלי) מגלם ומציג תמונה מורכבת ומרובדת. כלומר, ההשטח כאסטרטגיה ציורית היא זו אשר מצביעה על עומק, בעייתיות ומורכבות הדימוי.

לכל העבודות בתערוכה ישנם שמות; הומוריסטיים או חידתיים, הם כולם מבקשים מהצופה פענוח. שיר "סוגרת" את המהלך עם העמדתו של הצופה באותו תחום ערכי מטושטש. מחד, אספן או מבקר המנכס להנאתו האישית את הדימוי השטוח. מאידך, קורא חושב המתבקש לעיין בעבודה, לאור שמה הפרטי והטעון, רב המשמעויות.

--

שיר מורן, ילידת 86', גרה ועובדת בתל אביב. מורן סיימה את לימודי MFA, באקדמיה לאמנות בצלאל, והציגה בעבר בגלריה גורדון, מוזיאון הרצליה לאמנות עכשווית וחללים נוספים. 2017 זכתה בפרס אמן צעיר מטעם משרד התרבות, וב2018 זכתה ב"בחירת הפטיש" של סותבייס בחממת האמנים של יריד צבע טרי 10.

⁶ מתוך הרפתקאותיו של פינוקיו.